

PRAVICA

Glasilno krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.—, za četrt leta Din 15.—, za pol leta Din 30.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglas, reklamacije in naročnina na upravo Jugoslovanske tiskarne, Koportalni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopis se ne vračajo

Našim prijateljem!

Krekova mladina, zavedajoča se svoje velike in težke naloge v delavskem pokretu, bo začela v »Pravici« izdajati mesečno prilogo »Socialna kultura«. S to prilogo zasleduje predvsem trojni namen:

1. Delavsko mladino hoče vpeljati v svet katoliških načel, ji razložiti faktorje, ki vplivajo na oblikovanje družbe in gospodarstva, in ji pokazati pot, ki edina vodi delavne sloje v boljšo bodočnost.

2. V starih delavcih-borcih hoče poživiti ideje krščanskega socializma in s tem njihovo borbenost še povečati.

3. V naših katoliških krogih često padajo očitki, da smo krščanski socialisti preveč marksistični. Njim hočemo dokazati, da so v zmoti in da ta zmotna temelji na dejstvu, da ne napredujemo v študiju socialnih problemov, ampak da nazadujemo. Bodočnost pa nujno zahteva, da krenemo na drugo pot, nazaj v dobo, ko je še živel in budil dr. Krek.

Katoliško javnost vabimo ne le k naročbi »Pravice«, ampak tudi k sodelovanju. Logična posledica tega bo boljše vpoznavanje krščanske socialne ideje in ciljev krščanskega socialističnega gibanja.

Kaj nas učijo volitve?

Krivda marksistov.

Volitve so zelo važen dogodek v organizatoričnem svetu. Rezultati in efekt volitev bazirajo namreč na številkah. Številke pa niso mrtve, ampak jasno in glasno govore. Ta njihov govor si oglejmo najprej od ene strani.

Volivni rezultati kažejo, da je dobila SDS veliko glasov v delavskih rajonih. Pri nas v Sloveniji je delavsko gibanje že tako staro — početke delavskih gibanj zasledujemo na našem ozemlju že od leta 1869, dalje, izrazitelje pa od leta 1894, dalje, — da bi človek menil, da mora biti vsak delavec na jasnem, na kakšnih temeljih je sezidana SDS in kaj je SDS. Gotovo je, da ima v sedanjih razmerah pritisk delodajalcev in raznih drugih njihovih priganjačev v obliki uradnikov in poduradnikov precejšen učinek na delavstvo. Toda pri več kot 30 letni živi organizaciji med delavstvom bi moral biti odpor proti kapitalističnim strankam, posebno proti stranki, ki je izrazita zastopnica kapitalizma, tako velik, da bi se vsak tak pritisk, pa naj pride od katerekoli strani, razbil ob trdni zavednosti delavca. Ker pa temu ni tako, se moramo zavedati, da ni nekaj v redu v delavskem gibanju.

V tem pogledu smo si gotovo vse edini, namreč, da morajo prevzeti vaje v človeški družbi delovni sloji, če jo hočejo urediti v smislu svojih zahtev. Končni cilj pa je poštna človeška družba, urejena na podlagi pravičnosti. Ta cilj je pa visok in težak, toda dosegljiv. Izvojevati ga pa morejo le disciplinirane, značajne in visoko izobražene delavske množice. Mi krščanski socialisti s ponosom trdimo, da gre naše gibanje dosledno in vztrajno v tej smeri.

Težko rečemo kaj takega o nasprotjih. Njihov boj izveneva v geslu proti klerikalizmu, klerikalizem istovetijo v tem oziru s krščanstvom. Največja nesreča pa je, da poznajo krščanstvo in katoliško cerkev le iz brošuric, ne pa iz resnih znanstvenih knjig. Ko bi bilo nasprotno, bi se n. pr. srednji vek pokazal v vse drugačni luči, kakor ga pa slikajo marksisti in ostali svobodomislci. Da napada srednji vek kapitalist, je umljivo. Kajti srednji vek je pod vplivom katoliške cerkve postavil za podlago pridobivanja raznih dobrin — delo. Središče vsega javnega življenja je bil človek in njegova osebnost. Ta načela

so pa ravno največje nasprotje naukom, ki je ustvaril kapitalizem.

Ko bi marksisti zasledovali nadaljno delovanje katoliške cerkve, bi videli, da je bila vedno v prvi vrsti v boju za človeške pravice, da je vedno branila slabega, napadala pa zatratelje. Niti v eni državi se ni odtegnila krščanska družba, ali pa še jasnejše izraženo — katoliške stranke boju za demokracijo. V Sloveniji je stala katoliška stranka za doseg splošne volilne pravice v najsprednejših vrstah. V Nemčiji drži centrum vso pezo socialnih bojev na svojih ramah. Ko je prišel fašistovski režim v Italiji na površje, je bila njegova žrtev Don Sturza prej kakor kateri drug voditelj — politik. V naši državi SLS isto tako ni nikoli obrnila hrbta delavskim zahtevam, nasprotno dejstva govore, da se ima delavstvo zahvaliti edino strokovnjaškemu nastopu našega tovariša dr. Gosarja, da je ostalo ministrstvo za socialno politiko v polni funkciji, poleg še drugih uspehov. Ali 8 urnik v delu, kdo ga je uzakonil? Tovariš Gostinčar.

In vendar slikajo marksistični organizatorji krščanstvo kot nekaj črnega, delavstvu nasprotnega. Kaj radi pa podarjajo, da imajo s SDS veliko skupnega, predvsem pa boj proti klerikalizmu. Ni čudno, da je delavec marksist zbežan. Svojim voditeljem večkrat ne zaupa, k nam gre takoj težko, naravno je, da nameri svoj korak k SDS. Saj ni velike razlike!

In v tem tiči velika krivda marksistov.

Ko bi mi govorili iz političnega stališča, bi nam bilo celo prav; posebno ker vemo, da mora taka vzgoja dovesti zdravo in pošteno delavstvo k nam. Toda kljub temu nam srce krvavi pri takem postopanju. Kajti na ta način ne bomo nikoli dobili značajnih, solidarnih in zvestih delavskih mas.

Kako postopa delavstvo drugod?

Ko se je snovala v Nemčiji leta 1918 »Centralna skupnost delavcev«, je sestojala iz zastopnikov delodajalcev in delojemalcev, so delavske organizacije, med katerimi imajo marksisti večino, sklenile, da ne spadajo v to skupnost dela tako zvane rumene organizacije. Rumene organizacije so ustanovljene od delodajalcev. V brošuri o delavskih organizacijah, katero je izdalo centralno tajništvo Delavskih zbornic v Belgradu, prištevava avtor naše Narodne socialiste med rumene organizacije.

Tako govore organizacije, ki se zavedajo svoje naloge in odgovornosti. Poslanec Joos je na mednarodnem kongresu krščanskih strokovnih organizacij poročal, da ni več tako oster boj med nasprotnimi organizacijami, ki so na višku. Torej nekako spoštovanje osebnega prepričanja in priznanje socialnega delovanja na nasprotni strani. Iz takih organizacij se gotovo ne rekrutirajo somišljeniki »rumenih«.

Zaradi delavstva samega bi mi želeli, da bi zidali naši marksisti vzgojo svojih ljudi na stvarnejši in resnejši podlagi.

Za nas je pa to dejstvo, namreč uskok delavskih pripadnikov v kapitalistično stranko, ukaz, da potrojimo svoje delo.

Novi minister za socialno politiko.

Krščanski socialisti smo ponosni, da načeluje ministrstvu za socialno politiko moč iz naših vrst, tovariš doktor Gosar. Prav dobro se zavedamo, kakšne razmere so danes v naši državi. Vemo, da ni sedanja družba kdove kaj naklonjena socialnim problemom. Istotako pa vemo, da marsikaj zavisi tudi od poedinih oseb, če in kako se izpelje to ali ono »prašanje«. Kar se tiče osebe sedanjega ministra za socialno politiko, ima delavstvo polno garancijo, da bo izvršil v naj-

višji meri, kar se v trenutnih razmerah napraviti da.

Novi minister pa nima zaupanja le med delavstvom, ampak tudi v vladi. Saj se je ministrski predsednik izjavil o njem zelo laskavo, ko je javno pribil, da je najbolj kvalificiran za to mesto.

Vsak minister, ki bi hotel spraviti ministrstvo za socialno politiko v resnično socialno smer, bi moral imeti poleg strokovne izobrazbe in sposobnosti tudi energijo, ki bi bila enaka strokovnemu znanju. In to ima tovariš Gosar.

Zaenkrat bi opozorili na najbolj kričeče krivice in nedostatke v socialnem pogledu, kateri se morajo odpraviti čimprej.

1. Zakon o zaščiti delavcev — v poglavju, ko govori o obratnih zaupnikih, bo brez dobrih posledic za delavstvo, če ne bo izdan pravilnik o obratnih zaupnikih in s tem izbit enkrat za vselej iz rok podjetnikov klin, s katerim zavirajo oživitvorenje obratnih zaupnikov in njihovo udejstvovanje.

2. Naše delavstvo prispeva že več let za borze dela in se je pod tem naslovom zbral že velik fond — za Slovenijo ok. 6 milijonov dinarjev. To vsoto bo treba nakloniti za namene, za kateré je določena, predvsem za gladujoče brezposelno delavstvo.

3. Urediti bo treba zadevo posredovalnic za delo in sicer na tak način, da bodo služile v resnici svojemu namenu. Isto je z inspekcijo dela. Predvsem bo potreben nov ustroj inspekcij, ki bo omogočeval, da bodo prevzeli vodstvo socialno čuteči ljudje, ne pa kakšni inženjerji, ki niso imeli še nikoli najmanjšega stika z delavstvom.

4. Reorganizacija Okrožnih uradov čaka kakor razevetajoči se cvet na socialno roko. Paševanju gotovih strank se mora namreč napraviti konec ter vpeljati red le potom reorganizacije in potom izpeljave volitev.

5. Volivni red za volitve v Okrožne urade in Delavske zbornice mora dobiti najmodernejšo obliko, ki bo zabranila vsako izigravanje delavca in omogočila, da svobodno izjavi svojo voljo. Način mažarskih volitev za Delavsko zbornico za Slovenijo mora biti za vselej onemogočen.

6. Odpraviti izrabljanje delavskih institucij na način, da se dekretira potom oblasti nalaganje odvišnega denarja v gotove zavode.

Je še nebroj vprašanj. Toda delavstvo bo hvaležno in veselo, če se izvrše v dogledni bodočnosti vsaj našete remedure odnosno odpravijo krivice.

Porok za to je novi minister za socialno politiko.

Političen pregled.

DOMA.

Nova vlada je stopila pred skupščino in dobila ob prvem glasovanju večino 45 glasov. Za njo je glasovalo 148, proti 103 poslanci.

Ta dogodek je odločil usodo nove vlade. Prej tako bojeviti opozicionalci, zlasti samostojni demokrati in Radič, so se pomirili. Ne samo da so se pomirili, še celo pridružili se hočejo tej vladi. Medtem ko so se samostojni demokrati samo na tihem ponujali za vstop v vlado, pa je radičevac Pavle Radič brez nadaljnega stopil pred zastopnike radikalov in jim ponudil vstop brezpogojno.

Nova vlada je pričela takoj z delom. Predvsem je izdelala obširen gospodarski program, ki bi naj rešil državo gospodarske in finančne krize. Olajšajo naj se davčna bremena, pospeši naj se kmetijska produkcija, intenzivno naj se gradijo železnice in naj se najame veliko inozemsko posojilo.

Slovenski ministri so se takoj zavzeli za težko prizadete slovenske kraje in s krediti, ki so še v teh treh ministrstvih

ostali, skušajo zlasti pomagati po prirodnih nezgodah prizadetim krajem.

Finančni odbor je sprejel s 16 proti 7 glasovom finančni zakon. Poslanci Jugoslovanskega kluba so dosegli omilitve davčne prakse in razne druge ugodnosti. Poslanec Smodej se je zavzel za slovensko vseučilišče.

Dva ministra radikala Trifunovič in Vujičić sta takoj po prisegi odstopila. Njun odstop pa ni imel nobenega vpliva na obstoj vlade.

Anketni odbor razpravlja o predlogu, ki ga naj poda narodni skupščini glede afere Rade Pašiča. Vladna večina in opozicija se nista mogle zediniti na skupen predlog.

DRUGOD.

Zanimanje evropske diplomacije je zopet obrnjeno na Vzhod. Prebujanje Kitajcev, ki se hočejo otresti prevelike nadvlade različnih velesil, je zopet vznemirilo vse države, ki imajo svoj interes na tem, da bi veljali kot zaščitniki oziroma zavezniki Kitajske. Anglijo vsakakor vznemirja predvsem zadržanje Rusije, ki je splošnemu vrvenju med kitajskimi strankami zelo naklonjena in upa pri tem seveda na to, da bo kot bližnja sosedna mogla imeti od tega kak dobiček. Anglija je zato poslala svoje brodogovje v kitajske vode in grozi, da bo s silo intervenirala, da se sedanje razmerje uredi. Njej ob strani se je dvignila tudi Italija, ki hoče ob važnih trenutkih vedno dokazati, da ne želi biti popolnoma pozabljena. Tudi Italija je pripravljena s silo pomagati, da si ohrani obremenjevanje Anglije svoje interese na Kitajskem. Zbliževanje Italije k Angliji je zelo značilno, ker se s tem potiska v stran Francija in verjetne so vesti, da bo vsemogočna diplomacija prepustila kot odškodnino za italijansko pomoč na Kitajskem Italiji svobodno gibanje na Balkanu. Pričakovati je vendar, da se bo spor poravnal mirno, ker tako Rusija kakor tudi vsa angleška opozicija groze z represalijami, ako bi hotele vlade rabiti oboroženo silo. — Na Portugalskem je ponovno prevrat. Dežela vednih nemirov je zopet organizirana v dva tabora. Vstaši, ki imajo na svoji strani del armade, so se utrdili v mestu Porto, katerega sedaj vladne čete obstreljujejo. Vlada je hotela uvesti pogajanja, toda stavila je take pogoje, da jih vstaši niso sprejeli. — V Nemčiji je zopet sestavljena nova vlada, ki je v zbornici dobila veliko večino. S tem je tudi zagotovljena smer Nemčije v smislu lokarnskih mirovnih pogodb in krepka zunanja politika v smislu Društva narodov.

Papirničarji za svoje pravice.

Uprava »Združenih papirnic Vevče-Goričane-Medvode« je kar čez noč pričela reducirati delavstvo. 5. t. m. je bilo v Vevčah deležno te dobrote 18 delavcev. Ker je znano, da ima družba skoro monopol na proizvodnjo papirja v državi, ker je bila tudi v časih, ko so druge industrije ječale pod težko pezo gospodarske krize, polno zaposlena in ker tudi danes ni stvarnega vzroka za odpust delavstva, je ta družbin korak naravno silno razburil delavstvo. Le-to se je zbralo 5. t. m. popoldne v društveni dvorani v D. M. v Polju na protestni shod, katerega se je udeležilo 500 delavcev in delavk tako, da je bila dvorana nabit polna. Na shodu sta prva poročala delavska zaupnika Pintar in Zulovec. Za »Jugoslovansko strokovno zvezo«, odnosno za »Zvezo papirniškega delavstva« sta govorila Gajšek in Žužek. Delavsko zbornico je zastopal Tokan. Za Narodno strokovno zvezo je govoril tajnik Kravos. Zbor je bil enodušen in bojevit. Soglasno je bila sprejeta sledeča resolucija:

»Celokupno delavstvo papirnice, zbrano dne 5. februarja 1927 na protestnem zboru v D. M. v Polju, zahteva soglasno, da uprava »Združenih papirnic Vevče, Goričane in Medvode« takoj skliče razpravo o službenem redu. — Obenem ugotavlja, da so redukcije delavstva, stvarno popolnoma neutemeljene, radi česar odklanja delavstvo vsako odgovornost za morebitne posledice.«

»Jugoslovanska strokovna zveza« je o postopanju in namenih družbe obvestila poslanca Franca Smodeja.

Vsled omenjenih redukcij je postal položaj v papirnici v Vevčah napet. Dne 7. t. m. so se podali glavni tajnik JSZ tov. Gajšek od D. Z. g. Tokan in Kravos k gen. tajniku »Združenih papirnic« g. dr. Pavlinu, z namenom da se doseže preklic redukcij. Po daljšem razgovoru

je staval tov. Gajšek predlog, da se na licu mesta sestanejo 9. t. m. zastopniki podjetja, organizacije in zaupniki, da se ugotovi dejanski stan in mirno spor poravnava. Dr. Pavlin je predlog odklonil iz principa. Češ: »Ne dopustim, da se delavstvo vtika v interne zadeve podjetja.« Končno je bilo sklenjeno, da se poda tov. Gajšek k g. Bonaču, ki naj se o sestanku izjavi. Le-ta je končno na to pristal in želel, da se še tov. Gajšek ob 5 popoldne telefonično informira pri g. dr. Pavlinu o uri sestanka. Ob 5 pa tov. Gajšek ni dobil pri telefonu ne g. dr. Pavlina in ne g. Bonača. Glavni tajnik JSZ je skušal dobiti zvezo še v sredo dopoldne, a gospodje niso hoteli priti k telefonu. Vsled tega je gl. tajnik JSZ ukrenil nove korake, o katerih bomo poročali prihodnjič.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Zveza papirniškega delavstva.

Goričane-Medvode. Ker je prav nujno potrebno, da tudi širša javnost nekoliko izve v razmerah v naših obratih, zato naj vsaj Pravica včasih malo opiše naše trpljenje in krivice, ki se nam gode. Kajti razmere pri nas so pa že naravnost neznosne. Naši gospodje šikanirajo delavstvo vedno bolj in bolj, vpiljejo in kričijo nad delavci, kakor da bi ti sploh ne bili več ljudje. Prav tako je v obratu Medvode, kjer nekega gospoda prav posebno veseli kričati nad ubogimi delavkami in sicer nad delavkami, ki so že itak vse izmučene vsled neznosnega klorovega smrada, ki se razširja po oddelku. Naj bi gospodje, namesto da delavstvo šikanirajo, rajši malo poskrbeli, da se v obratih napravijo vsaj najpotrebnejše zakonito predpisane higijenske naprave. Pa bi bilo s tem ustrezno delavstvu in korist od tega bi imelo tudi podjetje. Toda za take potrebne reči ni prav nobenega razumevanja. Že skoraj pol leta zahteva naša organizacija, da naj delavstvu v zunanjem obratu vsaj potrebne dežne plašče. A o njih ni ne duha ne sluha. Ali morda mislijo, da bo kar tako vse lepo pri obljubah ostalo. Kakor kaže, bo res treba gospode tako zaradi kričanja po obratih kakor tudi glede dežnih plaščev ter drugih higijenskih naprav enkrat temeljito seznaniti, kaj o vsem tem določajo veljavni zakoni predpisi, katerih dosedaj jako malo poznajo. Glede njihovega »Delovnega reda« pa gospodom tudi povemo, da najboljše naredbe, če ga kar lepo mirno po oddelkih poberejo. Ker z njim samo žalijo in smešijo zavednost in poštenost nas samih in za nas delavce ta odklonjeni in protizakoniti »Delovni red« ne velja in tudi nikdar veljal ne bo. Visokim gospodom okrog upravnega sveta »Združenih papirnic Vevče, Goričane in Medvode« pa svetujemo, da če že tako radi »Delavni red« sestavljajo, naj rajši napravijo za gospode v naših obratih enega, ki bi ga bili gotovo veliko bolj potrebni kakor pa mi delavci. Mi bomo pa na te krivice in šikane od strani naših gospodov odgovorili tudi s tem, da se bomo vnaprej prav trdno držali naše močne in enotne strokovne organizacije. Kajti naša organizacija, ki se že skozi osem let trdno in vztrajno bori za naše pravice in v tem boju ni omagala in se ni nikdar omadeževala, je vredna, da ji sleherni naš tovariš zaupa. Zato vsi na delo za njen procvit! — Organizirani delavci.

Strokovna zveza rudarjev.

Trbovlje. Strokovna zveza rudarjev, skupina Trbovlje, je imela redni občni zbor dne 31. januarja ob 4 popoldne v svojem tajništvu. Dnevni red je bil: Poročilo predsednika, tajnika, blagajnika, revizorjev, volitev novega odbora in sprememba pravil podpornega fonda. Iz poročil predsednika in tajnika je bilo razvidno, da je odbor v pretečenem poslovnem letu precej uspešno deloval z ozirom na težki položaj, ki je nastopil v našem industrijskem kraju. Iz poročila revizorjev je bilo razvidno, da so bile knjige vodene v najlepšem redu. V novi odbor so bili z malo izjemo izvoljeni prejšnji odborniki in zaupniki. V podpornem fondu sta se izpremenili dve točki, in sicer se je zvišal prispevek od 2 na 3 Din mesečno, na drugi strani se je pa skrajšala bolniška doba za izplačevanje podpore od enega meseca na štirinajst dni. Clani so za spremembo

rade volje pristali, ker vedo, kake koristi je zanje ta podporni fond, iz katerega dobi lepo podporo v slučaju bolezni. Vsi novoizvoljeni odborniki in zaupniki na delo, občni zbor nam je dal veliko nalogo, in nikdo ne sme v poverjenem delu, katerega je prevzel, popustiti, ker s tem bi obremenil sotovariša, na drugi strani bi pa trpela organizacija! — Živahen občni zbor, kateremu je prisostvoval zastopnik centrale in č. g. Zmavc, katere sta v lepih in stvarnih besedah obrazložila pomen strokovne organizacije, se je zaključil ob 7 zvečer.

Trbovlje. Krščanski socialisti smo trezno zasledovali zadnje mezdno gibanje rudarjev, katerega je hotela voditi socialistična »Unija rudarjev« v Zagorju sama na čelu svojega tajnika g. Arha. Mi nismo nasprotni »Uniji«, ako ona sama kaj izvaja za rudarje. Čuditi se pa moramo tem voditeljem, ki vedno poudarjajo, da ne marajo imeti z drugimi strokovnimi organizacijami v rudarskih centrih prav nobenega stika ali posvetovanja v važnih trenotkih, kadar se gre za boj celokupnega rud. delavstva. Mi smo poudarjali, da je potrebno skupno delovanje, ako stopimo v mezdno gibanje. »Unija rudarjev« pa je poslala spomenico Trboveljski prem. družbi sama in tudi brez II. rudarske skupine kot pravne zastopnice rudarjev. To spomenico je družba vrnila »Uniji«, da naj jo utemelji, ker ni bila niti utemeljena na zahtevano 12 odstot. povišanje. Spomenica je bila odposlana in družba je pristala na pogajanja, ki so se vršila dne 28. januarja t. l., ko smo že poročali v zadnji »Pravici«. Po porazu se sedaj socialisti prerekajo, kdo da je povzročil, da niso uspeli in to ravno za časa volitev. Sodrugom socialistom svetujemo tole: 1. svoje člane naj poučijo, da ne bodo delavstvu obetali stvari, ki niso izvedljive; 2. naj se ne hvalijo v naprej s svojim županom trboveljske občine, da bo on šel k obravnavi, ker se njega družba silno boji in bo vsled tega vse dosegel (mi pravimo obratno!); 3. ako hoče »Unija« kaj delavstvu priboriti, naj svoje zahteve stvarno utemelji; 4. naj stopi v stik z ljudmi, ki bolje poznajo družbo nego oni sami. Mi smo prepričani, da bodo trezni socialisti to drugič upoštevali. Onim pa, ki jim dobrobit delavstva ni pri sreju, bodo v bodoče doživeli še večjo blamažo in stem dokazali strokovno nezmožnost in znajo doživeti propast sebe in svojih rudarjev, ki jim še verjamejo.

Zveza tovarniškega delavstva.

Skupina SZTD Tržič bo imela svoj redni občni zbor v petek 18. t. m. ob 8 zvečer v prostorih Jožeta Perka. Dolžnost vsakega člana in članice je, da se občnega zbora zanesljivo udeleži.

Jesenice. Dne 2. februarja se je vršil občni zbor naše skupine SZTD. Delovanje v preteklem letu ni bilo ravno najboljše, kar pa se bo v bodoče, kolikor bo pri danih razmerah mogoče, zboljšalo. Ugotovilo se je, da delavstvo premalo pozna delo in naloge strokovne organizacije, in da hoče vsakdo takoj, ko vstopi v organizacijo, vidnih uspehov, če pa teh takoj ni, pa zopet organizacijo pusti. In prav to je napak in kvarno v sedanjih kritičnih razmerah, ko se preizkuša naša delavska odporna sila. Ugotovili smo tudi, da nismo vsi, kar se nas smatra za krščanske socialiste, zbrani v naši strokovni organizaciji. In večji del krivde, da naša skupina ne more v javnosti zavzeti tistega mesta, ki ji pritiče,

nosijo predvsem tisti, ki niso naši člani, dasi so našega naziranja. Zato, kar ni z nami, je proti nam! Moramo pa reči, da se to stalno boljša in da mora vsak član skupine delati na to, da bo spoznal naše naloge in cilje in da bo tudi spoznal, da je njegova dolžnost z vsemi silami aktivno sodelovati pri svoji strokovni organizaciji. Dva strokovna delavska tabora si stojita nasproti: kršč. socialistični in marksistični. Vsak delavec, ki je krščanskega svetovnega nazora, mora, če je iskren, biti v prvem. Če pa odobrava marksistične metode, pa vemo, da mu še mnogo manjka in da še dolgo ne bo prišel na pravo pot. Biti prvi član naše strokovne organizacije, pri namo, ni lahko, a kdor je, ta bo tudi držal in vztrajal do konca. Bodimo prvi, zavedni in delavni člani naše strokovne organizacije!

Javornik. V nedeljo, dne 13. t. m., ob 11 dopodne se bo vršil v Društvenem domu redni letni občni zbor za skupno kovinarjev SZTD za poslovno leto 1927. Spricho položaja, v katerem se nahaja danes celokupno delavstvo, s posebnim ozirom na delavstvo KID, mora strezniti vsakogar, ki se količkaj zaveda svojega položaja. Bolj kot kdaj prej, nam je danes potrebna močna in enotna organizacija. Brez organizacije smo ničla, izročeni na milost in nemilost kapitalizmu. Da se danes delavstvo v veliki meri tega ne zaveda, nam je dokaz to, da se ukvarja povsod drugod, le tam, kjer se vrši borba za njegovo existenco, se ne udeleži. Tovariši! Organizacija nas je klicala, opominjala in svarila, toda ostali smo brezbrizni. Slednjič nas organizacija kliče ob 12. uri. Ali naj čakamo, da nas bodo razmere same prisilile v organizacijo? Mnogo, prav mnogo smo že zamudili, in to po lastni krivdi. Dolžnost nas vseh je, da se nedeljskega občnega zbora sigurno udeležimo.

Viničarji.

Litmerk pri Ormožu. Dne 2. febr. t. l. se je ustanovila tukaj plačilnica »Strokovne zveze viničarjev«. O pomenu združitve viničarjev v skupno organizacijo je govoril zastopnik viničarske centrale, tajnik P. Rozman. Sklenili smo, da morajo vsi viničarji naše bližnje okolice v organizacijo in potem ustanovimo skupino.

Delavska zveza.

Jesenice. Na občnem zboru Delavske zveze 2. februarja t. l. si je naša Okrajna delavska zveza štela v dolžnost, da podvzame korake, da skušamo mi kot delavci v svoji politični organizaciji tudi nekaj pomeniti. Spoznali pa smo, da bo to le takrat, ko bomo vsi do zadnjega prežeti z mislijo, da moramo tudi v politiki doseči svoje pravice. Tov. Lombardo je obrazložil v lepih besedah pomen Delavske zveze v SLS, ki je stranka vseh stanov. Zato se mora vsak stan v njej uveljaviti in imeti svoje pravice, kajti le taka stranka bo imela bodočnost. Pri tem ne pozabimo besed, ki jih je zapisal dr. Krek v svojem »Socializmu«: »Ljubezen se prične šele takrat, ko je pravica izgovorila zadnjo besedo.« Ne pozabimo pa tudi, da moramo svoje zahteve, ki jih poznamo samo mi delavci, tolmačiti našim vrhovnim političnim organizacijam le po svoji delavski politični organizaciji Delavske zveze. Zato, krščanski socialisti, naše mesto je v Delavski zvezi.

Protestni shod tobačnega delavstva.

Zadnje dni je zavladalo med ljubljanskim tobačnim delavstvom veliko razburjenje, ker so se začele širiti vesti o nameranih velikih redukcijah do 200 delavcev in delavk, baje na zahtevo Uprave monopolov v Belgradu. Ker je bilo 8. t. m. res odpovedano 10 delavcem in 15 delavkam v tob. tovarni, se je 8. t. m. zvečer zbrala ogromna množica tobačnega delavstva v Mestnem domu, da duška svoji ogorčenosti in manifestira za nesrečne tovariše, ki jih brezobzirno uprava monopolov sredi zime meče na cesto.

Kot glavna govornika sta nastopila uradnik D. Z. g. Kopač in gl. tajnik JSZ Gajšek, ki sta žela za svoja stvarna izvajanja gromovito odobravanje. Razpo-

loženje zborovalcev je bilo ognjevito in borbeno.

Glavni tajnik JSZ je predlagal naslednjo resolucijo, ki je bila sprejeta z velikim navdušenjem:

RESOLUCIJA.

Celokupno delavstvo tobačne tovarne v Ljubljani zbrano na shodu dne 8. febr. 1927 v Mestnem domu, soglasno odobrava predloženo spomenico na Upravo državnih monopolov v Belgradu in odločno protestira proti temu, da se je danes odpustilo 10 delavcev in 15 delavk, kakor proti vsem nadaljnim nameranim redukcijam današnjega stalnega kadra delavstva v tobačni tovarni.

Zbrano delavstvo je prepričano, da redukcije v tobačni tovarni nimajo prave stvarne podlage, ker produkcija se zadnje čase ni zmanjšala, isto tako ne konzum. Ker so redukcije radi tega, posebno še sedaj v zimi nezasišani in nesocialni čin, katerega bi vsaj državno podjetje ne smelo izvajati in ker je po mnenju zborovalcev država prva poklicana štiti gospodarsko nižje sloje, predvsem delavce, zato zahteva zbor soglasno in odločno, da se redukcije, ki so bile danes izvršene, uničijo in nadaljnje ustavijo.

Celokupno delavstvo tobačne tovarne je pripravljeno z vso odločnostjo braniti svoje delo in pravice, organizirano v svojih strnjenih vrstah.

Končno je zbor sklenil, da se pošlje o tej in drugih zahtevah posebna deputacija v Belgrad in k ravnateljstvu.

Spomenico na Upravo monopolov priobčimo vsled pomanjkanja prostora prihodnjič. Istanto tudi uspeh deputacije, ki je odšla v Belgrad in k ravnateljstvu.

Obupni klic državnih cestarjev.

Precej časa je že poteklo, odkar smo cestarji predložili vladam mnogoštevilne prošnje, katere pa še niso bile rešene. Pred seboj imamo zopet novo vladu in v njej vidimo možo, od katerih mnogo pričakujemo. Upamo, da se bodo ozirali tudi na najnižje državne uslužbence, na državne cestarje, in da bodo njihove prošnje ugodno rešili. Ravno državni cestarji, kateri so izpostavljeni vsem vremenskim neugodam, morajo izvrševati težka in naporna dela tudi izven njim odkazanega delavnega časa, ne da bi dobili zato odškodnine ali pa doplačilo. Državnih cestarjev nihče ne vpraša ali imajo za različne vremenske spremembe potrebne obleke ali obutve, kakor imajo to drugi državni uslužbenci. Pač, enkrat nekako pred dvema leti smo dobili dežne plašče, kateri so pa le bolj za senco, nikakor pa za dež. Zatorej bi morali cestarji, ki skrbimo, da se promet neovirano vrši, imeti vsaj take ugodnosti, kakor jih imajo drugi državni uslužbenci. Kajti tudi ceste so velikega pomena. Gospode državne poslance prosimo, da nam v teh stvareh pomagajo in da grede našim prošnjam na roke, katere so že toliko časa vložene v ministrstvu (ali Bog ve kje!) in da se iste za nas ugodno rešijo v najkrajšem času. — Cestar.

Prostovoljno zavarovanje delavstva.

Ker prejemamo pogostokrat ustmena in pismena vprašanja glede prostovoljnega zavarovanja delavstva in ker ne moremo vsakemu posebej odgovorjati, podajamo v naslednjem navodila po zakonu in predpisih, kako treba ravnati tistemu, ki se hoče prostovoljno zavarovati zoper bolezen in nezgode pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev. Osebe, ki niso prisiljene se zavarovati po zakonu o zavarovanju delavcev so: javni nameščenci, poljedelski delavci in posli, ki so nestalno zaposleni v hišnem gospodinjstvu, kot n. pr. dničarji (dninarice), ki obdelujejo vrtove, čistijo stanovanja, žagajo drva, perejo perilo itd. se lahko prostovoljno zavarujejo pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev. Istanto se lahko zavarujejo tudi tisti, ki se bavijo z hišno domačo obrtjo, n. pr. šivilje, krojači, pletilje, ter mali obrtniki, ki delajo brez pomožnih moči. Sprejem v prostovoljno zavarovanje se izvrši na podlagi ugodnega zdravniškega spričevala uradovega zdravnika in le, če prosilec ni še izpolnil 40 leta. Prostovoljnega člana

tvrsti Okrožni urad v razred, ki odgovarja četrtini najvišje zavarovane mezd. Delodajalci v obrtu, ki delajo največ z dvema vajencema pa se prostovoljno zavarujejo na mezdnem razredu, ki odgovarja polovici najvišje zavarovane mezd. Če pa taki obrtniki delajo z več mezd. Kot dvema vajencema ali s pomočnikom, se zavarujejo v najvišjem mezdnem razredu. Poljedelski delavci, ki se horejo prostovoljno zavarovati, morajo plačevati 10.80 Din in imajo v slučaju bolezni pravico do zdravniške in babilške pomoči, zdravlil in oskrbe v bolnici za sebe in svojo rodbino. Ne dobivajo pa za čas bolezni nikake denarne podpore. Ostali prostovoljni člani dobivajo vse podpore, ki jih prejema redni član in sicer po zavarovanem mezdnem razredu. Pravico do pomoči imajo prostovoljno zavarovani člani za nezgodo z dnem, ko so plačali prvi prispevek; za bolezen 14 dni po sprejemu, ob porodu pa po devetih mesecih prostovoljnega članstva. Pravica do pomoči se dokaže z odlokom o sprejemu v prostovoljno zavarovanje in s potrdili, da so prispevki plačani. Prispevki za prostovoljno zavarovanje se plačajo v prvih osmih dneh, ko je prosilec dobil odlok o sprejemu. Nadaljne prispevke pa je treba plačevati mesečno vnaprej in sicer brez posebnega uradnega poziva. Ako je prostovoljni član na dolgu s prispevki, izgubi članstvo in vse pravice do pomoči in se mora na novo zavarovati le pod zgoraj navedenimi pogoji. V gojenjem so podani glavni pogoji za prostovoljno zavarovanje. V današnjih razmerah bi bilo prostovoljno zavarovanje vsekakor zelo priporočljivo. Prispevki za prostovoljno zavarovanje niso ravno preveč visoki, zavarovanec pa ima v slučaju bolezni ali nezgode vendar le neko pomoč.

Tedenske novice.

† Valentin Bahar

Dne 7. februarja 1927 je zatisnil oči tov. Valentin Bahar. V prvi gardi je bil, ko je pokojni dr. Krek začel zbirati krog sebe četo krščanskih socialcev. Prvi je bil, ki je nosil navlako in deske iz kleti, kjer stoji danes na Kongresnem trgu osrednja prodajalna I. delavskega konsumnega društva. In prvi predsednik te naše konsumne zadruge je bil rajni Valentin Bahar.

V tovarni delavec in pol. Doma gospodar, mož in družinski oče in pol. Zunaj propagator in agitator in pol. Zvest Bogu, načelom in materi Cerkvi do zadnjega diha.

Zadnja leta po vojni je bil predsednik društva tobačnih upokojencev in upokojenk v Ljubljani. Na stara leta oče najbednejših... Koliko besed, koliko sklepov, koliko resolucij, koliko spomenic, koliko intervencij! Valentin Bahar je bil vedno prvi med prvimi.

Krivicu mu je naredila človeška družba kakor stolinam drugih. A strlo ga ni. Ni tega dolgo, ko sem ga še videl ponosito sedeti na kolesu na naših Poljanah. Sedaj je majka smrt pobrala Krekovca našega.

Pa bo dolčas zdaj mimo Košaka, Alojzijevišča, turobno na Poljanah... Kdo me bo vstavljal? Kdo me vprašal, kako in kaj? Kdo pripovedoval, kako je Krek govoril delavcem, kako se je on zavzemal zanje? — O!

Miha Moškerc, Valentin Bahar, kam ste šli, zakaj ste šli? Še je polja za oranje, še prilike za boj — o, in Vas ni, ni...

Bog! Pa bo zemlja zabobnela na krsto tvojo, stisnilo se bo srce, tuga zadušila besedo v grlu — in mir bo vladal čez belo zimsko plan.

Pravice si iskal, dodeljena Ti je! Le On jo more dati. Zato bomo tako kot Ti le Vanj do konca zaupali. Na svidenje, tovariš naš, nad zvezdami! F. Z.

* * *

Izseljeniški komisariat kraljevine SHS nam poroča: Vsi oni, ki se nameravajo izseliti na Francosko potom francoskega generalnega društva za emigracijo bodisi na svoje lastne stroške na osnovi direktne pogodbe s francoskimi delodajalci, se obveščajo, da je po poročilih našega izseljeniškega poslanika na francoskem nastala tam radi naglega porasta franka stagnacija v gospodarstvu, tako da bi prihod novih delavcev po-

vzročil brezposelnost. Zato naj se delavci, ki mislijo iti v inozemstvo na delo, ne obračajo na Francosko. Komisariat bo, kadar bodo prilike za delavce na Francoskem zopet ugodne, to uradno (Borza dela) ali v časopisu naznanil.

Zalostna smrt. Na poti iz Slaven na Ravno pri Št. Rupertu se je dne 30. januarja mlad gospodar, oče štirih otrok, oglašil v neki gostilni. Ker je prišlo v gostilni vsled starega sovraštva do prepira in pretepa, se je mož umaknil iz gostilne. Štirje so ga zunaj napadli in obdelavali s sekirami, krampi in krampači. Mrtvega so nato zavlekli v vodo, kjer so ga našli šele 2. februarja. Orožniki so vse napadalec takoj zaprli.

Nesreča. Na praznik 2. februarja je v kisoškem rovu pri Zagorju podsulo dva rudarja. Eden je dobil zelo težke poškodbe.

Jabolčnik ni vreden dosti vino, pivo, slabi gosti, hočeš zdrav vesel ostati, z »BUDHHA« čajem se pobratil!

Zopet nesreča v rudniku. V Velenju so hoteli pregledati jame v premogovniku upravitelj Jaroslav Špiška, Vladimir Uratarič in neki delavec. Ker so ugotovili nevarnost vdora, je upravitelj odredil potrebne varnostne ukrepe, kar se mahoma udere strop. Upravitelja so odkopali iz premoga mrtvega, delavca so ranjenega odpeljali v bolnico in le Uratarič je na srečo odskočil, da se mu ni zgodilo nič hudega.

Zopet poneverba. Pretekli teden se je zopet odkril slučaj, ki nazorno kaže, kakšne so postale naše upravne razmere. V kurilnici drž. železnic v Mariboru je bil blagajnik Rojko Franc in njegov pomočnik Oton Vukač. Oba sta jemala denar že dolgo časa, vendar sta primanjkljaje sproti zelo spretno prikrivala s tem, da sta odtegovala pri izplačilih osobju in da sta dvigala pri glavni blagajni več denarja, kakor bi ga sicer smela. Rojko si je s tem denarjem prav lepo pomagal naprej in tudi Vokaču ni šlo slabo. To sta delala do 1. februarja t. l., ko velikanskega primanjkljaja na noben način ni bilo več mogoče prikriti. Nekaj dni pred izplačevanjem je Rojko pobegnil na svoje posestvo, odkoder je pisal načelniku kurilnice, da manjka v blagajni 250.000 Din, da pa ne ve zakaj. Iz Ljubljane došla komisija je ugotovila na lieu mesta, da v resnici manjka 282.758 Din. Oba sta bila aretirana.

Važen opomin Vam daje mlinček v kuhinji, da kupujete kavo in nadomestke le v zrnih. Potem namreč veste, kaj kuhate. Če kupite pravo Žiko, jo dobite samo v zrnih. Tako se prepričate, da je Žika iz rži, ki vstvarja res zdravje in moč.

Mati z otrokom zmurnila na cesti. V Goraždih v Bosni so našli na cesti zmurznjeno neko žensko z otrokom. Te dni so imeli tam do 14 stopinj mraza.

Mlin pogorel. V Novi Kaniži je požar upelnil mlin V. Majdiča iz Zagreba. Mlin je gorel celo noč prav do jutra, a gasilci niso mogli gasiti, ker je manjkalo vode. Ogenj se je širil iz enega objekta na drugi, dokler ni prav ves mlin do temelja pogorel. Poleg mlina je požar uničil še osem vagonov pšenice in dva vagona koruze. Škoda znaša milijon dinarjev. Požar je povzročil kratak stik.

Vojaških pokopališč je v vsej naši državi 3119 z 87.608 grobovi. V Sloveniji je 81 pokopališč in 8321 grobov.

Očetovo ime bodo lahko dobili v bodoče nezakonski otroci. Nezakonske matere bodo morale vložiti tozadevne prošnje in jih nasloviti na vladarja.

Električna ura v Zagrebu. Zagrebška občina gradi kandelabre, v katerih bodo električne ure. Zaenkrat je postavila ure na Jelačićevem in Wilsonovem trgu ter pred glavnim kolodvorom.

Hripa v Jugoslaviji. Čim se je pojavila hripa v sosednih državah, je bil izdan odlok o zbiranju podatkov v naši kraljevini. Po dobljenih podatkih je bilo od 15. do 21. januarja prijavljenih starih in novih slučajev: V varaždinskem okraju, zagreb. oblast, 200 obolenj; v velikogoriškem okraju, zagreb. oblast, 200 obolenj; v mestu Zagrebu, zagreb. oblast, 280 obolenj; v koprivnškem okraju, osižeška oblast, 38 obolenj; v novskem okraju, primorsko-krajiška oblast, 100 obolenj; v mestu Karlovcu, primorsko-krajiška oblast, 90 obolenj; v mestu Senju, primorsko-krajiška oblast, 36 obolenj; v novobečejskem okraju, belgrajska oblast, 45 obolenj; v debarskem

okraju, bitoljska oblast, 179 obolenj. V ostalih okrajih in mestih obstoje samo sporadični slučajji. Vsi podatki so so glasni v tem, da so obolenja lahkega značaja in da so komplikacije redke. — Osrednji higienski zavod, oddelek za socialno zdravstvo.

Grozne številke. Znano je, da imamo v naši državi razmeroma več spolnih bolezni kot drugod. Najhuje je tozadevno v Bosni. V samem Sarajevu je imela ambulanca 33.564 slučajev. Pri tej priliki je treba ugotoviti še strahotno dejstvo, da je med okuženimi tudi veliko otrok, ki so jih okužili starši. V ambulanci se je zdravilo 17 dečkov in 24 deklic, manj kot 15 let starih. Po stanovih je bilo okuženih: 15 vojakov, 126 delavcev, 36 kmetov, 15 slug, 21 dijakov, 59 pomočnikov, 140 obrtnikov, 59 uradnikov, 39 trgovcev in 31 brezposelnih. Med ženskami je bilo okuženih 14 kmetic, 203 meščanske gospodinjice, 3 šivilje, 3 natakariče, 10 služkinj, 2 uradnice, 29 delavk in 23 brezposelnih. Seveda so to le javljeni slučajji, koliko pa je bolnih, ki bolezen prikrivajo, oziroma se tajno zdravijo.

Krekova mladina.

VSEM PODRUŽNICAM IN CELOKUPNEMU ČLANSTVU!

Naša centrala bo začela v prihodnji »Pravice« izdajati svojo prilogo, namenjeno predvsem našim članom v izobrazbo. Obravnavala pa se bodo tudi splošno socialno-pereča vprašanja, tako da bo to poljudno pisano prilogo s pridom čital vsakdo, bodisi delavec, kmet ali inteligent.

Krščanski socializem zahteva spremembo vsega socialnega življenja — tudi izobrazbe in kulture, ki mora postati socialna. Naš človek mora biti socialno izobražen! Ta cilj ima pred seboj priloga. Imenovala se bo tudi popolnoma svojem namenu odgovarjajoče: »Socialna kultura«.

Zato bo vsak Krekovec predvsem naročnik »Pravice«, zato bo tudi vsak Krekovec o člankih v prilogi razglabljal in razpravljaj, zato bo vsak Krekovec za list »Pravico«, ki se javno bori za zmago njegovih idej z vsemi močmi, tudi agitiral.

Ideje krščanskega socializma morajo priti v kri in meso predvsem slovenskega delavstva: delavec krščansko socialističen, kmet, obrtnik in izobraženec pa krščansko socialen. — To je geslo, katerega bo zastopala »Socialna kultura«.

Podružničnim odborom! Naloge, stavljen v okrožnici št. 1., naj se od strani odbora dosledno izvršujejo. Ako se bodo odbori zavzeli, se bo vse tudi izvedlo. Zato, odbori: seje, agitacija, delo, neumorno delo! — Centrala.

Iz centralnega tajništva. Za mesec januar ne pošiljate še obračunov. — Tiškovine še niso izgotovljene, pa bodo v najkrajšem času in se bodo razposkale. Knjižice: Iv. Dolencec: (Krekovi izbrani spisi I. zv. (30 Din) in Dr. Krek: Socializem (50 Din) so še na razpolago. Podružnice in člani, naročajte! — Vse potrebno glede tečaja, sporočimo v posebni okrožnici. — Centralno tajništvo.

Ljubljana. Opozarjamo na občni zbor podružnice Ljubljana, ki se bo vršil v nedeljo, dne 13. februarja, v društvenih prostorih, Stari trg 1-II. Dolžnost vsakega člana je, da se občnega zbora gotovo udeleži. — Odbor.

Predavanja «Krekove soc. šole» se ne vršijo več. Podružnice so prejele tozadevna obvestila. — Centralno tajništvo.

Vič. V petek 4. t. m. se je vršil občni zbor podružnice Krekove mladine na Viču. Otvoril in vodil ga je tov. Avgust Malovrh. Iz poročil odbora je bilo razvidno, da je podružnica uspešno delovala. Zastopnik centrale, njen predsednik, je v kratkih besedah vzpodbujal Krekovce k delu in orisal pomen Krekove mladine.

Vič. Tov. Peter Lombardo je obširno poročal o celotnem našem krščansko-socialnem gibanju. Izvolil se je nov odbor iz samih živahnih Krekovcev, kateri bodo s podružnico vred močan stebel našemu pokretu. V debati se je živahno razpravljalo o širjenju našega lista »Pravice« in prilogi Krekove mladine. Nato se je zaključil lepo uspeli občni zbor z željo, da moramo iti s podvojeno močjo na delo.

Celje. Igralci naše podružnice so s tretjo uprizoritvijo »Graničarjev ali nedolžna žrtev« pokazali Celjanom in okolčanom svoj napredek na dramatičnem polju. Režija je bila v skrbnih rokah tov. Joškota Muleja. Naši celjski tovariši so lahko ponosni na svoje tako lepe uspehe. Igra se bo ponovila v četrtič v nedeljo 20. t. m. v Narodnem domu.

Sv. Miklavž pri Ormožu. V preteklem tednu se je poročil naš član Franc Plohl z vrlo mladenko Alojzijo Zorec. Krekovci mu želimo obilo sreče in zadovoljnosti.

Ljutomer. Občni zbor naše podružnice se je vršil v nedeljo 30. januarja t. l. Lepo število članov in članic tukajšnje podružnice na obč. zboru je pokazalo, da delo naših Krekovcev v Ljutomeru napreduje. Zastopniki centrale so navduševale navzoče h skupnemu delu naših organizacij v krščansko-socialnem pokretu z željo, da naj bo viničarska mladina vodnica delavskega pokreta v naših viničarskih goricah. Lepo je govoril in pozdravil občni zbor v imenu Krekovcev iz Sv. Miklavža tov. A. Mir. Tudi naš poslanec v mariborski oblasti tov. Peter Rozman je izpregovoril nekaj jedrnatih besed za vztrajnost in vzajemnost v naših vrstah. Nato se je izvolil docela nov odbor, ki nam jamči za dober in uspešen napredek organizacije v Ljutomeru. Po volitvah odbora se je razvila živahna debata in v popolni zadovoljnosti smo zapustili gostoljubne prostore pri našem tov. A. Husjaku na Slavnjaku. Vam pa, Krekovci, kličemo, strnimo in ojačimo svoje vrste in uspeh je stguren.

Dopisi.

Tržič. Usnjarska in čevljarška zadruška »Runo« je imela svoj občni zbor v nedeljo 30. januarja. Pokazal se je velikanski napredek. V letu 1926 je bilo nad 30 milijonov dinarjev prometa. Čistega dobička je bilo 23.000 Din. Sedaj zaposluje podjetje 30 delavcev in tri pisarniške moči. Kaže pa, da se bo to podjetje še bolj razmahnilo. Očitek buržazije, da delavec ne zna gospodariti, je popolnoma jalov, ker to podjetje vodijo delavci sami.

Tržič. V oblastno skupščino je bil izvoljen naš tov. Janez Majeršič, kar naše nasprotnike silno boli, posebno pa gospodo okoli SDS. Njegov protikandidat je bil sam mestni župan Ivan Lončar. Prve dni po volitvah je izšla od te gospode opazka, češ pa navaden usnjear je izvoljen, gospod župan pa ne. S tem je ta gospoda pokazala, da nosi demokracizem samo na jeziku, ker odreka delavcu pravico do vstopa na javni forum, kjer naj brani svoje pravice. Zalostno je dejstvo, da so to gonjo podpirali tudi socialisti, o čemer bomo pa še spregovorili.

Hudajama. Dne 3. februarja se je ponesrečila na separaciji delavka Grlic Kristina. Prišla je med vozičke, ki so ji zdrobili nogo. Prepeljana je bila v bolnico v Celje.

Skrb za zdravje.

ZDRAVA STANOVANJA.

Prebivanje v tesnih, nizkih in vlažnih prostorih je spravilo že na tisoče in tisoče ljudi prezgodaj v krtovo deželo. To opazujemo posebno lahko po večjih mestih, kjer so ljudje gosto naseljeni. Pa tudi na deželi se kaže, kako škodljivo vplivajo slaba stanovanja na človeško zdravje. In če ne bi kmetovalec preživel večine letnega časa zunaj na planem na svežem zraku, bi zdravstveno stanje na deželi ne bilo tako ugodno, kakor je sedaj, in bi ljudje gotovo veliko bolj boleli, če pomislimo, v kako nezdravih prostorih morajo prebivati. — Zakaj so po naših kmečkih hišah in kočah stanovanja tako nezdrava? Zato, ker so premalo zračna in za število ljudi, ki v njih prebivajo, dosti pretesna in prenizka, zlasti pa še, če so zduhla in vlažna.

Svež zrak je za zdravo življenje še bolj potreben kakor hrana, in kjer ga ni, tam tudi hrana človeku ne tekne. Ljudje, ki prebivajo v prostorih, kjer je sprijen zrak, so bleedi in bolehi, četudi imajo dovolj živeža.

Kako pa se zrak spridi? Zrak se sprini vselej, če mora človek dihati v zaprtih prostorih. Z dihanjem se porabi sveži zrak, na njegovo mesto pa prihajajo iz pljuč škodljivi plini, s katerimi

se človek tudi lahko zaduši, če bi se okrog njega nabrali v večji meri in bi moral dalje časa vdihavati. To se je v prejšnjih časih tudi večkrat zgodilo, ko so se zapirali ljudi za smrtno kazen v kake tesne ječe, da so se v njih stoji zadušili.

Uživajmo torej v polni meri vsaj to dobroto, ki nam jo narava zastoni ponuja! Naša stanovanja dajmo torej pridno zračiti, t. j. odpirati okna, da more sveži zrak prihajati v sobo, pokvarjeni pa odhajati. Prezračenje stanovanja mora imeti na skrb gospodarja. Ker se zrak čez noč najbolj spridi, naj se odpirajo okna zjutraj, ko vstanemo, pa tudi večkrat čez dan, posebno pa še po kosilu, po južini in večerji. Na večer moramo stanovanja dobro prezračiti, preden ležemo k počitku. V poletnem času je prav, če puščamo okna tudi čez noč odprta. — Pa tudi pozimi moramo skrbeti za sveži zrak v naših stanovanjih s tem, da jih po potrebi zračimo. V zimskem času je zrak po naših hišah še bolj pokvarjen kakor poleti, ker dišči vse okoli gorke peči in prebijemo večji del dneva v hiši. — Za sveži zrak skrbimo tudi s tem, da smo snažni in ne trpimo v hiši ničesar, kar ne spada vanjo. — Hiša mora biti prosta vse nesnage, vseh odpadkov jedi in smeti. — Posebno škodljiva je v hiši vlažnost, kar povzroča raznovrstne bolezni pri otrocih in odraslih, na katerih morajo trpeti ves čas svojega življenja. Bodimo skrbni, ohranimo suha stanovanja, pridno jih zračimo, če si nočemo kratiti ljubega zdravja.

Za žene in dekleta.

Nogavice najbolje opereš, ako jih položiš v vročo (ne v vrelo) vodo; če so zelo umazane, vlij v vodo žlico salmijaka, pusti jih deset minut, nakar jih ožmi in položi zopet v čisto vročo vodo in tako še enkrat. Brez posebnega pranja postanejo nogavice popolnoma čiste in ohranijo barvo.

Obledele obleke se deloma lahko prav dobro zopet osvežijo. Modro, vijoličasto in zeleno volneno blago, ki je izgubilo barvo, obesi za nekaj tednov v temen prostor, lahko v najtemnejši kot omare. Barva se bo povrnila zopet skoro popolnoma. Blago, ki ima madeže ali tisto, ki se ne sveti več, razprostri na desko za likanje in ga podrgni z gobo ali s črno volneno krpo, ki si jo namočila v salmijakovo vodo (tri dele salmijaka in deset delov vode). Ko se blago posuši, postane zopet popolnoma lepo, kakor novo. — Svetlomodro blago, čeravno je obnošeno ali obledi od solca, prav lahko zopet osvežiš, ako ga dobro opereš v vodi, v katero si kanila nekaj kapljic deteljne soli (Kleesalz) in sicer toliko, da dobi voda kisel okus; akoravno je deteljna sol strupena, vendar ne bo nič škodilo, če vodo pokusiš. Ko si oprala obleko, jo obesi in ko je že skoro suha, jo zlikaj narobe. Vse mogoče barve osvežiš, ako nalahno zdrgneš z etrom! Vlij ga malo na košček stlačenega bombaža in z istim drgni nalahno barvano blago. Z etrom tudi lahko odpraviš razne madeže kakor z bencinom, le pred ognjem je treba paziti, ker se ravno tako lahko vname kakor bencin.

Razno.

15 minuten generalni štrajk na Dunaju. Dne 2. t. m. ob 11 dopoldne je na Dunaju prenehal ves promet in vse delo. Telefon in brzojav, tramvaj, železnice, tovarne, delavnice itd. — vse se je ustavilo na mestu, ko so zatulile sirene. Izvzeti niso bili niti mednarodni vlaki. Delavstvo je hitelo na zborovališča. Ob 11.15 se je povsodi delo zopet začelo. Bil je to generalni štrajk, ki ga je vpriporilo delavstvo v znak sožalja za žrtvama, ki sta padli ob spopadu med monarhisti in socialisti v Burgenlandu.

Nova velika železnica. Sovjetska vlada v Rusiji začne letos graditi veliko azijsko železnico, ki bo spajala Turkestan s Sibirijo. Stroški za to železnico bodo znašali 140 milijonov zlatih rubljev in se bo pri tem delu zaposlila 30.000 delavcev, torej približno toliko, kolikor znaša stalež vsega delavstva pri železnici v naši državi.

Huda zima v Sibiriji. Iz Moskve poročajo, da vlada v Sibiriji letos izredno ostra zima. V nekaterih krajih imajo do 65 in še več stopinj mraza, ker je celo za Sibirijo nekaj izrednega. Hud mraz spremljajo prav pogosto silni snežni meteži. Mnogo ljudi je zmrznilo. Več ko 50 vlakov je obtičalo v snegu.

Kakor bolje kaže. Pred kratkim se je čitalo po vseh listih, da se namerava predsednik albanske republike Ahmed beg Zogu poročiti z neko italijansko princezino. Sedaj se je pa ta gospod menda premislil, ker se širijo vesti, da se ženi z neko Američanko. Gotovo mikajo predsednika albanske republike ameriški dolarji.

Za kratek čas.

Top in Kitajec. Po vojski so se v Južni Afriki demonstrirali topovi, da bi strahovali domačine. Vse odličnjake so povabili k tej prireditvi. Angleška baterija je obstreljevala neki gozd. Ko je komandant mislil, da je obstreljevanje doseglo svojo namero, je izjavil, da sedaj v tem gozdu ni moglo ostati nič živega več, ne živali ne ptice, celo listi na drevesih so uničeni. Vsi gledalci so nato šli na kraj razdejanja, da se prepričajo, kako so učinkovali topovi. Ko pa so se približali gozdičku, plane iz njega pet kitajskih kulijev, ki vsa prestrašeni hite nasproti. Topovi so morali vse uničiti samo Kitajcev ne.

Društvo za varstvo živali. V nekem hotelu sta morala spati v isti postelji dva potnika. Enega niso stenice nič motile, drugi pa se jih je silno otepaval. Končno se ga je drugi naveličal in zakričel nanj: »Ali bodite takoj mirni, ali pa vas naznamim društvu za varstvo živali!«

To je kaj dragega. Gospa se je vrnila s potovanja. Mož jo sprejme na kolo dvoru. Ženi se je zdel njegov sprejem preveč hladen. Ogorčena mu zakliče: »Tako hladno me pozdraviš! Poglej, kako je tale gospod prisrčen s svojo ženo. Vidiš, kako jo nežno objema.« — On: »Da, ampak ta dva se poslavljata!«

Skromna želja. Žena: »Dragi možek! S čim bi te za tvoj god najbolj razveselila?« Mož: »Če bi bila pol ure tihota!«

Vrednost denarja: za 1 dolar dobiš 56.75 Din; za 100 frankov 224 Din; za 100 lir 242.20 Din; za 100 avstrijskih šillingov 801 Din; za 100 čeških kron 168.30 Din; za 100 nemških mark 1350 dinarjev.

NAJCENEJŠE IN SOLIDNO STE POSTREZENI V TRGOVINAH
FRANC PAVLIN, LJUBLJANA, GRADIŠČE ŠT. 3
PODRUŽNICE: TRG TABOR ŠT. 4, BORŠTIKOV TRG ŠT. 4.

Razširjajte »Pravico«!

Pierre L'Ermitte:

15

Žena z zaprtimi očmi.

Iz francoščine prevedel L. S.

»Marija, poznam vas šele nekaj ur, a mi je na tem, da vam povem, da ste dobro dekle... Nocoj lezite zadovoljna, storili ste res lepo delo!...«

Ampak nekdo drugi ta večer ni šel zgodaj spat, namreč Melanija.

Prišla je pod streho in potrkala na vrata pri Celestinovih:

»Odprite mi!« je dejala čisto tiho...

Komaj je bila v sobi in so bila vrata dobro zaprta, so se ji zablistale oči in napele ustnice. In je vzklopela:

»Imenitno novico prinašam!...«

»Al... kaj pa takega...?«

»Ta malopridnica!...«

»Da... No kaj?«

»Ona ne izgublja časa... o, prav zato ne!... Predstavite si, da si je že nocoj — prvi večer — v obednici dala greti roko od g. Ludovika.«

»Ali ste ju videli...?«

»Videla, s temle očesom... potem pa še s tem drugim!«

In Melanija dene prst pod vsako oko.

»Da videla sem ju... Bila sta ondi — dva zaljubljenca, drug ob drugem v temi!...«

»V temi!...«

»Da, v temi... Ni navada odpirati vso elektriko za te sorte vezbanje...«

»Kako ste ju pa videli?« vpraša Celestinova žena.

»Opazila sem bila, da je naš spiček prišel dvakrat skrivaj v obednico... opazila tudi, da je Marija ostala tam celo večnost... Vse to mi je vzbujalo radovednost... Saj nismo bolj neumni kot so drugi... imamo svoje male pripomočke, kaj ne, stari Celestin?«

Celestin se udari v veselem smehu po mečih:

»Kaj bi jih ne imeli!...«

»In sedaj pa lahko grem spat!... je zaključila zmagoslavno Melanija... Nisem ničesar ukradla...«

Ali ko so se vrata znova zaprla in je bila Melanija gotovo že v svoji sobi, se obrne Celestinova žena k svojemu možu in resno, skoro žalostno reče:

»Upam, da ne boš zopet tulil z volkovi in zaeno s kuharico spravil ob kruh to ubogo dekle...?«

»Storim, kar morem!... Saj sama dobro veš. Prestrašno je imeti Melanijo proti sebi!«

»Še boj strašno je pa imeti proti sebi svojo vest...«

»Marija Durand je pač ljubka... blaga... poštena?«

»En vzrok več!... Je že vojska na življenje in smrt...«

»Ne mešaj se vanjo!...«

»Ponavljam ti: Storim, kakor bom mogel!«

In Celestin se je podal spat nezadovoljen sam s seboj in z drugimi...

DESETO POGlavJE.

Po tem viharju je nastopilo v hiši precej dolgo trajno pomirjenje, izvzemši kajpada v kuhinji, ker se je ondi ugnezdila ljubosumnost, a ljubosumnost je zlo, ki ga nobena reč ne more pomiriti, saj preživi celo dotičnega, ki mu je bila namenjena.

Po sinovem koraku — kaj takega se še ni zgodilo — je bila prišla v Hughovo obitelj neka vedrost; in če bi ne bilo kuharice, bi bila Marija Durand postala v svojem stanu skoro docela mirna.

Toda v življenju se najde vedno kaka Melanija... je pisal g. župnik, odgovarjajoč na sobarično pismo... »in zemeljska sreča je sestavljena iz toliko delcev in kosov, da vedno katerega manjka...«

Posebno Ludovik Hughe izkazuje mladenki takšno spoštovanje kot ga ni nikdar nobeni prejšnjih uslužbenik.

No, nekega jutra, ko sta bila oba možka v tovarni, ga Hughova pa še v postelji, je morala Marija odgovarjati pri telefonu na kaj neprilichno sporočilo, kajti telefonirala je očividno glasovita mala Lily. Marija je bila imela to slutnjo že koj po prvih besedah in ob zvokem glasu, ki ga vendar še ni nikoli slišala.

»Ali je tam g. Ludovik Hughe...?«

»Ne.«

»Ali je v Parizu?«

»Ne vem.«

»Kako da ne veste?«

»Ne.«

»Kdo pa ste...?«

»Sobarica.«

»No, prav!... Moja mala, jaz sem gospodična Lily, prijateljica vašega mladega gospodarja. Razumete?... Ludovikova prijateljica, njegova mala ljubica prijateljica...«

»Menim, da razumem.«

»A, vi menite...? Ste pa res zabavni. Tako ali drugače, vaš malopridni gospodar je na tem, da me zapusti... Že tri tedne ne da od sebe nobene znake življenja!... Jasno je, da to ne more dalje trajati. Potem pa se bliža poletje, hotela bi biti na čistem radi gotove vile ob morju, ki mi jo je obljubil... Bodite tako ljubeznivi!... Zagotavljam vas, da ne bo zastoj... In celo, no, povejte mi svoje ime...! Halo!... Halo!... Ne prekinite naju!... Še govoriva... Nikar...«

Zveze ni prekinila telefonistka, temveč Marija, ki je bila čisto enostavno zopet obesila slušalo.

Pred kosilom je Marija izkoristila trenotek, ko je bila sama z Ludovikom, da ga je obvestila o stvari:

»Sprejela sem davi telefonsko sporočilo za vas od gotove gospodične Lily...«

»Lily?... Ona je telefonirala semkaj!... In vendar sem ji bil to izrečno prepovedal... In kaj ste ji potem odgovorili...?«

V tem hipu se je oglasil zvonec za h kosilu.

»Ko bomo pokosili in vi tudi, to je okrog dveh, naredite tako, da boste prinesli cvetlice nazaj v rastlinjak. Počakam vas tam. Moram vedeti vse, da se znam ravnati.«

Kosilo je bilo prisrčno in hitro. Oče, g. Adolf Hughe, je bil odločno drug človek, odkar se je njegov veliki sin tako odkritosrčno, tako brezporogojno povrnil k svoji boljši naravi. A leto je bilo polno težav, čutil se je utrujenega, tiščalo ga je v glavi...

»Lačen in žejen sem počitka,« je dejal... »rad bi šel za dva meseca v zelenje in samoto na primorje. Ludovik, ti bi mi moral iztakniti v kakem mirnem kotičku udobno vilo, kamor bi se podal, da se malo popravim od možganske motnjave...«

»Iskal bom... Zanesi se name...«

Skupščine

I. delavsk. konzumnega društva v Ljubljani

se bodo vršile po sledečem razporedu:
v soboto 12. feb. ob 8 zv., Ljudski dom, Tržič;

v nedeljo 13. feb. ob 7 zj., Društvo dom, Križe;
" " 13. " ob 4 pop., Kranj;
" " 20. " ob pol 9 dop., Škofja Loka;
" " 20. " ob 3 pop., Svetje-Preska;
" " 27. " ob 8, Ljudski dom, Trbovlje;
" " 27. " ob pol 4, Ljudski dom, Rajhenburg.

Člani so prav uljudno vabljeni, da se skupščin v najobilnejšem številu udeležijo.

Odbor.